

Nr 219.

Av herr **Enhörning**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försvarsväsendets ordnande.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 50 angående försvarsväsendets ordnande föreslås, att Hemsö fästning skall, i enlighet med vad 1924 års försvarsutskott förordnade, nedläggas. Någon motivering härför återfinnes icke vare sig i propositionen eller i 1924 års försvarsutskotts utlåtande, och någon sådan torde heller icke kunna förebringas.

I den kungl. propositionen förutsättes tydligen och helt naturligt, att sjöstridsoperationer kunna komma att äga rum i Bottniska viken och att de häri deltagande sjöstridskrafterna nödvändigtvis behöva en bas för sina operationer. Gustafsviks örlogsdepå bibehålles nämligen, ehuru densamma icke bemannas i fredstid. Skall emellertid en örlogsdepå eller en bas kunna användas, måste den också kunna försvaras. Så blir emellertid icke möjligt, därest Hemsö fästning nedlägges. Det torde nämligen kunna förutsättas, att icke några andra tillräckligt effektiva stridsmedel finnas tillgängliga för örlogsdepåns försvar. I varje fall torde böra erinras därom, att försvaret av en kustort på lämpligaste och billigaste sätt åstadkommes genom att anlita kustbatterier, i förening med mineringar.

Innebörden av Kungl. Maj:ts förslag bliver sålunda, att flottan saknar varje operationsbas norr om Stockholm. Under sådana omständigheter synes också försvaret till sjöss av norrlandskusten bliva omöjliggjort. Frånsett de strategiska konsekvenserna i stort av ett sådant förhållande, torde det icke vara med rikets fördel förenligt att lämna den viktigaste delen av den rika norrländska kustbygden helt oskyddad. De värden, som härigenom sättas på spel, kunna näppeligen i siffror uttryckas, men det bör för envar stå klart, att Hemsö fästnings nedläggande kommer att utöva ett synnerligen ödesdigert inflytande på möjligheten att bevara dessa värden, vars betydelse ur nationalekonomisk synpunkt ej kunna överskattas.

Hemsö fästning har emellertid betydelse icke allenast direkt för Hernösands och Ångermanälvens med Gustafsviks örlogsdepå försvar, utan även för sjöstridsoperationer i Bottenhavet och hela denna kusts försvar. Den utgör också indirekt en förutsättning för landstridsoperationer i mellersta och övre Norrland genom det skydd den i förening med flottan åstadkommer för förbindelserna med denna landsdel.

Åland är i en främmande men vänskaplig makts ägo, vars hela insats säkerligen går ut på att skydda denna viktiga ö och hela ögruppen, men

det låter dock tänka sig, att den kan erövrats, därför kvarstår för Hemsö fästnings bibehållande samma skäl, som 1914 dikterade statsmakternas beslut att anlägga fästningen såsom operationsbas för en i Bottniska viken opererande flotta.

Att nedlägga de nyanlagda försvarsanstalterna vore att frånhända vårt land en värdefull tillgång, vilket därför blir motbjudande. Dessa försvarsverk borde allt framgent få gagna Norrlands kustförsvar. Och icke kan hela den norrländska kusten prisgivas åt fienden. Genom Ålands erövring av en gemensam fiende — till såväl Finland som oss själva — är förbindelsen mellan Bottenhavet och Östersjön och huvudstaden till sjöss avklippt och därmed Norrlands öde av en för övrigt segrande fiende beseglat. Det har stått klart för mången norrlänning under det sista århundradet och säkerligen även tidigare. Till följd av denna farhåga — säg gärna fruktan — har för några årtionden sedan sprungit fram en propaganda för norrlandskustens försvar, vilken tog sig uttryck i bildandet av föreningar för tillgodoseendet av Norrlands fasta försvar och kustförsvar och för höjandet av intresset därför. Och därur åter arbetade sig så småningom fram en kustfästning och replipunkt för den norrländska kusten. Ej fullt färdig skall den nedläggas och allt vad som på enskild väg och av staten offrats för att än kraftigare med kulturella och militära band knyta Norrland fastare med moder Svea, skall nu genom ett penndrag slopas. Vår tid är även kritisk och torde ännu så förbli. Ingen vet vad framtiden bär i sitt sköte.

Icke allenast nationalekonomiska utan även och framför allt militära skäl tala sålunda för Hemsö fästnings bibehållande såsom skydd för Gustafsviks örlogsdepå och bas för flottans operationer i Bottniska viken.

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta att Hemsö fästning skall bibehållas och att med hänsyn härtill erforderliga förändringar av kustartilleriets organisation vidtagas.

Stockholm den 20 mars 1925.

E. A. Enhörning.